

Uzasadnienie

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22a ust. 1 rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2315).

Zmiany wprowadzone w niniejszym projekcie rozporządzenia – w stosunku do obowiązującego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 752) – polegają na rezygnacji z dopuszczania do użytku szkolnego:

- 1) podręczników do zajęć z zakresu edukacji muzycznej, plastycznej, zajęć komputerowych i zajęć technicznych dla klas I-III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny),
- 2) podręczników do przedmiotów uzupełniających:
 - a. zajęcia techniczne i zajęcia artystyczne – w przypadku gimnazjum (III etap edukacyjny),
 - b. ekonomia w praktyce – w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej (IV etap edukacyjny).

Zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobem realizacji ww. zajęć edukacyjnych określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977), zajęcia te powinny mieć przede wszystkim charakter praktyczny.

Przedmiotowe rozporządzenie nie zawiera przepisów regulujących dopuszczanie do użytku szkolnego podręczników wspomagających edukację (tzw. podręczników

pomocniczych) przeznaczonych do kształcenia specjalnego. Podręczniki pomocnicze przeznaczone do kształcenia specjalnego, z uwagi na ich charakter (zeszyty ćwiczeń), stanowią jedynie materiały uzupełniające i mogą być, tak jak inne materiały dydaktyczne, wykorzystywane według uznania nauczycieli w procesie nauczania

Jednocześnie w projekcie rozporządzenia wprowadza się regulację, zgodnie z którą rzeczoznawca opiniujący jednocześnie co najmniej dwie części danego podręcznika, w przypadku podręcznika wydawanego w częściach, sporządza opinie w terminie do 45 dni, od dnia otrzymania od wnioskodawcy tych części podręcznika.

Niniejszy projekt rozporządzenia określa:

I. Warunki, jakie muszą spełniać podręczniki dopuszczane do użytku szkolnego oraz warunki i tryb dopuszczania do użytku szkolnego podręczników

Nie wprowadza się zasadniczych zmian w procedurze dopuszczania do użytku szkolnego podręczników przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w stosunku do przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników.

W projektowanym rozporządzeniu wprowadza się:

1. Doprecyzowanie przepisów, które regulują warunki, jakie powinny spełniać dopuszczane do użytku szkolnego podręczniki

W niniejszym rozporządzeniu odstępuje się od dotychczasowego określenia „koncepcja serii” i zastępuje się je określeniem „koncepcja podręcznika” (§ 6 ust. 7, § 7 ust. 4 i § 8 ust. 4) w odniesieniu do podręczników, które są wydawane w częściach. W przypadku podręcznika wydawanego w częściach wnioskodawca ubiegający się o dopuszczenie do użytku szkolnego poszczególnych części podręcznika obowiązany jest przedłożyć wraz z wnioskiem koncepcję podręcznika, w szczególności informację o planowanej liczbie podręczników wraz z rozkładem treści nauczania w pozostałych częściach podręcznika (§ 7 ust. 4). Obowiązkiem rzeczoznawcy, który opiniuje daną część podręcznika pod względem merytoryczno-

dydaktycznym, jest również ocena koncepcji podręcznika, w szczególności rozkładu i uwzględnienia treści nauczania w pozostałych częściach podręcznika, o czym stanowi przepis § 6 ust. 7 projektu rozporządzenia. Stosowane dotychczas określenie „seria podręczników” okazało się mylące zarówno dla wydawców, nauczycieli i innych osób zainteresowanych zasadami dopuszczania podręczników szkolnych.

Podstawowym warunkiem, jakie musi spełnić każdy podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego jest uwzględnienie celów i treści nauczania określonych w podstawie programowej danego przedmiotu na danym etapie edukacyjnym, zatem musi w pełni umożliwić uczniowi uzyskanie wiadomości i umiejętności wymaganych w podstawie programowej, bez konieczności korzystania z dodatkowych, uzupełniających materiałów.

Wśród warunków, jakie musi spełniać podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego wprowadza się również wymóg dotyczący niezamieszczania w podręczniku opisu sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Wszelkie niezbędne dla uczniów i nauczycieli informacje na temat sprawdzianu i egzaminów są publikowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, która zgodnie z art. 9a ust. 2 pkt 1b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), opracowuje i ogłasza informatory o sprawdzianach i egzaminach, jak również publikuje i udostępnia szkołom przykładowe zestawy zadań i arkusze egzaminacyjne oraz inne materiały pomocne w przygotowaniach do sprawdzianu lub egzaminów.

2. Doprecyzowanie wymagań dotyczących dopuszczania do użytku szkolnego podręczników w postaci elektronicznej

W projektowanym rozporządzeniu odstąpiono od określenia „podręcznik w formie elektronicznej” zastępując je określeniem „podręcznik w postaci elektronicznej”. Zmiana ta uwzględnia uwagi zgłoszone przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2315).

W projektowanym rozporządzeniu wprowadzono przepis regulujący warunki jakie powinny spełniać podręczniki w postaci elektronicznej aby umożliwić ich odczyt przez

uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Rozwiązanie to jest odpowiedzią na uwagi zgłoszone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej do ww. projektu ustawy, dotyczące dostosowania postaci elektronicznej podręcznika do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

Dotychczasowa praktyka dopuszczania do użytku szkolnego podręczników w postaci elektronicznej wykazała, że podręczniki te nie są opracowywane w sposób pozwalający na zastosowanie rozwiązań umożliwiających odczyt przez uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności (uczniowie niewidomi, słabowidzący, niesłyszący). Stąd też w projekcie proponuje się, aby podręcznik w postaci elektronicznej zawierał (§ 4 ust. 3):

- 1) jednoznaczne i unikalne tytuły oraz śródtytuły,
- 2) oznaczenia języka treści,
- 3) poprawne semantycznie struktury,
- 4) wyraźnie oddzielone akapity tekstu,
- 5) wyraźne odstępy pomiędzy elementami aktywnymi,
- 6) możliwość zmiany wielkości czcionki bez zmiany układu treści,
- 7) teksty alternatywne dla elementów nietekstowych,
- 8) napisy dla niesłyszących,
- 9) etykiety dla elementów interaktywnych,
- 10) instrukcje i komunikaty, które nie zależą wyłącznie od jednej charakterystyki zmysłowej, takiej jak dźwięk, kolor, kształt czy lokalizacja wizualna,
- 11) możliwość obsługi nawigacji oraz elementów interaktywnych za pomocą klawiatury,
- 12) brak elementów migoczących częściej niż trzy razy na sekundę.

Zgodnie z art. 21 rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2315), spełnienie powyższych warunków będzie wymagane w stosunku do podręczników w postaci elektronicznej, złożonych z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego, od dnia 1 stycznia 2015 r.

Ponadto podręcznik w postaci elektronicznej, tak jak dotychczas, powinien zawierać opis sposobu jego uruchomienia albo opisu sposobu instalacji i uruchomienia, system pomocy zawierający opis użytkowania podręcznika, mechanizmy nawigacji i wyszukiwania pozwalające na sprawne posługiwanie się podręcznikiem, czyli spis

treści i skorowidz w postaci hiperłączy, tak aby korzystanie z podręcznika było proste i wygodne oraz możliwość drukowania jego treści (w zależności od potrzeb użytkownika - fragmentów strony, poszczególnych stron i całego podręcznika), z wyłączeniem dynamicznych elementów multimedialnych, których wydrukowanie nie jest możliwe – elementy ruchome i animowane, interaktywne, filmy itp. (§ 4 ust. 2).

W § 6 ust. 10, w związku z dodatkowymi wymaganiami wobec podręczników w postaci elektronicznej, określa się, że warunkiem dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika w postaci elektronicznej będzie uzyskanie pozytywnej opinii rzeczoznawcy, specjalisty z zakresu pedagogiki specjalnej, zawierającej szczegółową ocenę spełnienia przez podręcznik warunków określonych dla podręczników opracowywanych w postaci elektronicznej.

II. Dokumenty, jakie należy dołączyć do wniosku o wpis na listę rzeczoznawców

Zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 22aw ust. 1 rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, w § 12 projektowanego rozporządzenia zostały wyszczególnione dokumenty, jakie osoba zainteresowana załącza do wniosku o wpisanie na listę rzeczoznawców skierowanego do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

III. Wysokość opłat wnoszonych w postępowaniu o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, wysokość opłaty wnoszonej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika w postaci papierowej lub elektronicznej, wynosi 4 800 zł, z tym że w przypadku:

- podręczników do danego języka obcego nowożytnego i podręczników do języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego, niezawierających treści w języku polskim - 3 600 zł,

- podręczników stanowiących tłumaczenie na język obcy nowożytny, podręczników wpisanych do wykazu podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego – 1 600 zł,
- podręczników w postaci elektronicznej, które uprzednio zostały dopuszczone do użytku szkolnego w postaci papierowej, odpowiadającej wersji papierowej – 3 000 zł.

W stosunku do wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników, złożonych do końca 2014 r., wysokość tych opłat nie ulegnie zmianie.

Natomiast, w związku z wymogiem dostosowania od dnia 1 stycznia 2015 r. podręczników w postaci elektronicznej do potrzeb uczniów niepełnosprawnych, i konieczności zaopiniowania tych podręczników dodatkowo przez specjalistę z zakresu pedagogiki specjalnej, w projektowanym rozporządzeniu przewiduje się wzrost wysokości opłaty wnoszonej z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika w postaci elektronicznej o 1200 zł w stosunku do wysokości opłat określonych w obowiązującym rozporządzeniu.

Od dnia 1 stycznia 2015 r. wysokość opłaty wnoszonej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika w postaci elektronicznej, wynosić będzie 6 000 zł, z tym że w przypadku:

- podręczników do danego języka obcego nowożytnego i podręczników do języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego, niezawierających treści w języku polskim – 4 800 zł,
- podręczników stanowiących tłumaczenie na język obcy nowożytny, podręczników wpisanych do wykazu podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego – 3 000 zł.

W przypadku podręczników opracowanych w postaci papierowej, wysokość opłat wnoszonych z wnioskiem o dopuszczenie ich do użytku szkolnego nie ulegnie zmianie w stosunku do wysokości opłat określonych w obowiązującym rozporządzeniu.

IV. Tryb wnoszenia i zwrotu opłat w postępowaniu o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego

Rozporządzenie niniejsze wprowadza nowe regulacje (§ 16 ust. 4), które umożliwią zwrot opłat wnoszonych przez wnioskodawców z wnioskiem o dopuszczenie do

użytku szkolnego podręcznika, w przypadku cofnięcia przez wydawcę wniosku o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika lub złożenia przez wydawcę wniosku o umorzenie postępowania w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika, jeżeli jeszcze nie zostali wskazani rzeczoznawcy do opiniowania danego podręcznika albo, gdy w drodze decyzji administracyjnej nastąpiła odmowa wszczęcia postępowania w sprawie dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego. Opłaty wnoszone przez wnioskodawców, w przypadku cofnięcia przez wydawcę wniosku o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika lub złożenia przez wydawcę wniosku o umorzenie postępowania w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika, jeżeli jeszcze nie zostali wskazani rzeczoznawcy do opiniowania danego podręcznika, będą zwracane na wniosek wnioskodawcy. Dotychczasowe przepisy nie przewidywały zwrotu opłat wnoszonych przez wnioskodawców w postępowaniu w sprawie o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego.

V. Przepisy przejściowe

Rok szkolny 2014/2015 będzie ostatnim rokiem obowiązywania dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.), w klasie IV technikum. Od roku szkolnego 2015/2016 na wszystkich etapach edukacyjnych obowiązywać będzie już tylko nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977).

W związku z powyższym, w § 19 niniejszego rozporządzenia określono, że wykaz podręczników do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w technikum, dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach

szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.) – będzie prowadzony wyłącznie do zakończenia roku szkolnego 2014/2015.

Ponadto, w § 18 projektu rozporządzenia wskazano, że opinia merytoryczno-dydaktyczna rzeczoznawcy, zawierająca szczegółową ocenę spełniania przez podręcznik w postaci elektronicznej warunków określonych w § 4 ust. 3 projektu będzie wymagana wobec złożonych wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników w postaci elektronicznej, od dnia 1 stycznia 2015 r.

W stosunku do wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników, złożonych przez wnioskodawców do końca 2014 r., będzie obowiązywać opłata, jak w obecnie obowiązującym rozporządzeniu, w wysokości 4 800 zł

Przewiduje się, że niniejsze rozporządzenie wejdzie w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.